

Bestuursdienst

Afdeling Wonen & Monumenten
Steller C.J. van Haften
Onderwerp Bestedingsvoorstel budget monumenten

Bezoekadres
Waagstraat 1

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

In uw antwoord
graag datum en
kenmerk vermelden

Wij zijn met het
openbaar vervoer
bereikbaar,
buslijnen
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over
vertrektijden krijgt u
via telefoon 0900-92 92

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 8228

Bijlage(n) 2

Ons kenmerk RO 12.3066089

Datum **24 MEI 2012**

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Deze brief gaat over de voorgenomen besteding van de door u gereserveerde middelen voor monumenten in 2012. In bijlage 1 treft u het volledige programma aan, in bijlage 2 het overzicht van de uitgaven zoals ze in het programma 2011 uiteindelijk zijn gerealiseerd. Tevens geven wij u graag een beknopt overzicht van landelijke ontwikkelingen en de stand van zaken met betrekking tot het gemeentelijke monumentenbeleid. De uitgangspunten van het gemeentelijke monumentenbeleid zijn vastgelegd in de nota "Van ethiek naar strategie" (1995) en aanvullende nota's als het gemeentelijke Kanjerplan (1996), de nota "Toen voor straks" (2000), de Herijking Monumenten-subsidiebeleid (2002), alsmede aanvullingen hierop in de jaarlijkse bestedingsprogramma's.

Het door u beschikbaar gestelde budget voor cultuurhistorie bovengronds bedraagt € 550.000 per jaar. De kaders voor subsidieverlening liggen vast in de subsidieverordening, de criteria in de Nadere regels subsidies gemeente Groningen. De feitelijke invulling van het jaarprogramma (bijlage 1) betreft zoals ieder jaar een mix van diverse aspecten van de monumentenzorg.

Het programma is zoals gebruikelijk flink overtekend. In de loop van het jaar zal blijken welke onderdelen in het bestedingsprogramma gerealiseerd zullen worden. Daarbij geldt: "wie het eerst komt, het eerst maalt". Bij ontoereikend budget schuiven de laatst ingediende plannen door naar het volgende jaar.

Zoals ieder jaar is er in het bestedingsprogramma een bijdrage in het onderhoud van de traditionele onrendabele monumenten: de kerken en de molens. De gemeentelijke bijdrage op de rijkssubsidie BRIM bij molens wordt met ingang van 2013 teruggebracht van 40 naar 30%. Wij zullen de moleneigenaren daarover informeren. Daarnaast gaat een deel van het budget naar door u als zodanig benoemde 'kanjers'. In de rubriek 'bijzondere gevallen' staan projecten waar om de een of andere reden financiële steun nodig is. Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor 'beter verbeteren', om verminkingen ongedaan te kunnen maken en eigenaren te stimuleren om cultuurhistorisch waardevolle onderdelen te herstellen. Tot slot is er budget

gereserveerd om de kosten te kunnen dekken van promotionele activiteiten (waaronder de organisatie van de Open Monumentendag en de publicatie van ons jaarboek *Hervonden Stad*) en voor onderzoek en documentatie.

Belangrijk voor de inbreng van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening en de ontsluiting van gegevens voor eigenaren, architecten, makelaars en andere geïnteresseerden is de verdere ontwikkeling van de interactieve *Cultuur Waarden Kaart* (CWK) op internet, zie: www.Groningen.nl/monumenten

Landelijke ontwikkelingen

De onder het vorige kabinet ingezette Modernisering van de Monumentenzorg (MoMo) is in volle gang. Het nieuwe rijksbeleid heeft drie pijlers:

1. Cultuurhistorie een betere verankering geven in de ruimtelijke ordening, door cultuurhistorie een plaats te geven in de ruimtelijke ordening wetgeving.
2. Krachtiger en eenvoudiger regelgeving.
3. Het bevorderen van herbesteding van hun functie verliezende monumenten.

Het zijn thema's die wij van harte toejuichen en waar we in Groningen voor een deel ook al geruime tijd mee bezig zijn.

Ad. 1. De verankering van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening proberen we actief inhoud te geven bij de huidige actualisatie van een groot aantal bestemmingsplannen.

Ad. 2. De vereenvoudiging van de regelgeving heeft tot nu toe enerzijds betrekking gehad op de rijkssubsidieregeling, waar de gemeente geen rol in heeft, anderzijds heeft de regering in het kader van deregulering besloten om een aantal werkzaamheden aan rijksmonumenten en in beschermde stadsgezichten vergunning vrij te maken.

Ad. 3. Met betrekking tot herbesteding van (rijks)monumenten heeft u in 1996 al het Gemeentelijke Kanjerplan vastgesteld. Dat plan anticipeerde op herbesteding van grote monumentale gebouwen die hun functie dreigden te verliezen. Inmiddels zijn in het kader hiervan meer bijna 50 van dergelijke grote monumentale gebouwen in de gemeente gerevitaliseerd. De herbesteding van het Prinsenhof tot hotel-restaurant wordt dit jaar voltooid. Met de revitalisering van Watertoren-noord wordt dit jaar een begin gemaakt, dit is in afwijking van de subsidievoorwaarde welke wordt benoemd in de besluitnota van de Raad van juni 2010.

Recent is de Visie Erfgoed en Ruimte door het rijk opgesteld. Hieruit is op te maken dat het rijk zich minder wil richten op de sectorale bescherming en benadering en meer op de samenhang met ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Specifiek voor Groningen van belang is dat de Wijert-Noord als één van 30 wijken in Nederland is aangemerkt als zogenaamd Wederopbouwgebied. Doel van het rijk is niet deze gebieden ruimtelijk op slot te zetten, maar deze cultuurhistorisch waardevolle naoorlogse wijken 'herkenbaar' te houden. Het rijk wil hierover met ons bestuurlijke afspraken maken. Wij zijn hierover inmiddels met de corporatie in overleg.

De rijks bezuinigingen treffen de monumenten en de monumentenzorg in de gemeente op twee fronten:

- a. Er is in de rijkssubsidieregeling Besluit Rijkssubsidieregeling Instandhouding Monumenten (BRIM) volstrekt onvoldoende budget beschikbaar voor het onderhoud van economische moeilijk rendabel te maken rijksmonumenten. Daarbij moet u vooral denken aan kerken en molens. Dit heeft ertoe geleid dat bij voorbeeld de Martinikerk vorig jaar een afwijzing op hun subsidieaanvraag voor het 6-jaren onderhoudsplan heeft gekregen. De beheerders van deze gebouwen, die veel tijd en geld kwijt zijn om een aanvraag in te kunnen dienen, spreken van een loterij. De rijksdienst erkent de problemen, maar zegt met de rug tegen de muur te staan. Het kabinet is van plan de uitvoering van de BRIM bij de provincies neer te leggen.
- b. Het rijk stopt na 2014 met het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Uit deze geldstroom (en voorganger Stadsvernieuwingsfonds) is de afgelopen decennia ondermeer de gemeentelijke monumentenzorg op poten gezet en betaald. De beëindiging van het ISV stelt ons daarom voor de vraag hoe we de gemeentelijke monumentenzorg vanaf 2015 op de been kunnen houden.

Stand van zaken gemeentelijk monumentenbeleid in enkele punten

Eerder is de vraag gesteld of de beleidskaders voor monumenten en archeologie integraal moeten worden geactualiseerd en in de vorm van een Monumentennota opnieuw vastgesteld. Vanwege capaciteitsgebrek hebben wij besloten hier vooralsnog van af te zien. In plaats daarvan hebben we u tot nu toe besluitvorming per deelaspect voorgelegd.

Na de aanwijzing van in totaal ruim 350 gemeentelijke monumenten in 2008 en 2010 heeft u in het verlengde daarvan besloten ruimte te creëren in het Stimuleringsfonds wonen & monumenten (Swm) om laagrentende leningen te kunnen verstrekken ten behoeve van de instandhouding van deze monumenten. In dat kader zijn inmiddels 5 leningen met een totale waarde van ca € 250.000 verstrekt.

Actueel op dit moment is de herziening van een groot aantal bestemmingsplannen waarin de cultuurhistorie op grond van nieuw rijksbeleid sinds 1 januari 2012 nadrukkelijk een plaats moet krijgen. Bij de bestemmingsplannen voor het buitengebied en diverse wijken hebben wij reeds op de nieuwe rijks regelgeving geanticipeerd. Dit jaar wordt ondermeer gewerkt aan de actualisatie van de bestemmingsplannen Hortus en Binnenstad (binnen de diepenring). Twee stadsdelen waarbij de cultuurhistorie een zeer belangrijke drager van de ruimtelijke kwaliteit is. Wij streven ernaar de cultuurhistorische waarden nu zo goed mogelijk in de betreffende bestemmingsplannen te borgen. In aanvulling op de mogelijkheden hiervoor in het bestemmingsplan, overwogen wij in dat kader ook nog een aantal cultuurhistorisch waardevolle onderdelen van gebouwen via de Erfgoed verordening te beschermen.

Daarnaast werken we zoals eerder genoemd aan de afronding van het gemeentelijke Kanjerplan. Ruim vijftien jaar na vaststelling door uw raad zijn inmiddels meer dan 50 kanjers gerevitaliseerd. Watertoren-noord wordt vooralsnog de laatste. Omdat herbestemming één van de pijlers onder het nieuwe rijksbeleid is en in 2011 het thema van de Open Monumenten Dag, hebben we de publicatie 'Bestemming bereikt, herstel en herbestemming van 50 monumentale gebouwen in Groningen', uitgebracht. Hiervan heeft u allen een exemplaar ontvangen.

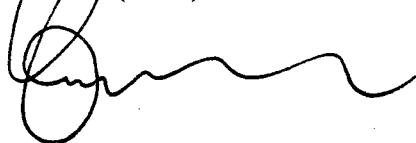
Tijdens de realisatie van het gemeentelijke kanjerplan werd steeds duidelijker dat kanjers en andere monumenten die het moeilijkst rendabel te maken zijn, niet door de markt worden opgepakt en uiteindelijk overblijven. Voor dergelijke gebouwen hebben we in 2001 samen met andere overheden, corporaties en marktpartijen het Groninger Monumenten Fonds NV (GMF) opgericht. Het GMF is een publiek-private samenwerking, die moeilijk rendabel te maken gebouwen verwerft, restaureert en langdurig in beheer houdt. Het GMF is inmiddels eigenaar van 11 rijksmonumenten, 6 in stad en 5 in de provincie. Het GMF is ondermeer ontwikkelaar bij de herbestemming van het Prinsenhof tot hotel en de revitalisering van Watertoren-noord.

Tot slot melden wij u graag dat de restauratie van het wereldberoemde orgel in de Der Aa-kerk, na meer dan 15 jaar (inter)nationale discussie, op 14 oktober 2011 op feestelijke wijze en in grote harmonie opnieuw in gebruik genomen is.

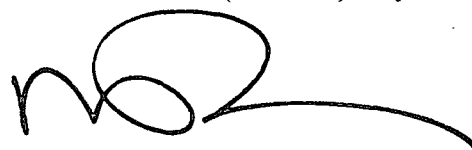
Wij verwachten u met het voorgaande voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

BIJLAGE 1: Bestedingsprogramma monumenten 2012

1. Inleiding

Voor u ligt het bestedingsprogramma voor het budget monumenten 2012. Het programma is gebaseerd op beleid zoals dat door de raad is vastgesteld in de monumentennota 'Van ethiek naar strategie' uit 1995, het 'Kanjersplan' uit 1996, de nota 'Toen voor straks' uit 2000, de in 2002 vastgestelde nota Herijking Monumenten-subsidiebeleid, alsmede kleine aanpassingen die in de jaarlijks door u vast te stellen bestedingsprogramma's worden gemaakt. Op grond hiervan kunnen de gemeentelijke middelen voor monumenten worden ingezet voor instandhouding en herstel onrendabele monumenten en van gemeentelijke Kanjers, kan een bijdrage worden verleend voor het 'beter verbeteren' van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden (gericht op het behoud van historisch waardevolle onderdelen) en kan ook cultuurhistorisch onderzoek, promotionele activiteiten en verbetering van de (historisch waardevolle) openbare ruimte hieruit worden gesubsidieerd. De subsidie-verordening geeft in principe de grenzen aan waarbinnen subsidieverlening kan plaatsvinden.

Bijlage 2: geeft het overzicht van het met beschikkingen belegde monumentenbudget 2011.

2. Beschikbaar budget voor monumenten in 2012 en komende jaren

Uw raad heeft besloten voor de periode 2010 t/m 2014 jaarlijks € 550.000 beschikbaar te stellen voor het bestedingsprogramma monumenten.

NB. 1. De rijksoverheid heeft besloten het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) te beëindigen. Er is dus nog budget tot en met 2014. Dit heeft grote consequenties voor de gemeente en niet in de laatste plaats voor de gemeentelijke monumentenzorg die geheel afhankelijk is van deze geldstroom.

NB. 2. Afgezien van de vraag of er na 2014 nog gemeentelijke monumentenzorg bestaat, gaan wij de eigenaren van rijksbeschermd kerken en molens informeren dat wij de traditionele toezegging over onze bijdrage (percentage op de rijksbeschikking) aan de instandhouding van deze gezichtsbepalende gebouwen in en om de stad na 2014 hoogstwaarschijnlijk niet langer gestand kunnen doen.

3. Criteria voor financiële ondersteuning en werkwijze

In de Algemene subsidieverordening gemeente Groningen 2002, hoofdstuk 5, afdeling 1 'Stimuleringsfonds wonen en monumenten' en afdeling 4 'Monumenten en monumentale waarden', in werking getreden 1/1 2003, zijn de kaders voor het kunnen verstrekken van financiële ondersteuning aangegeven. De criteria staan in de Nadere regels subsidies gemeente Groningen. De hoogte van de te verlenen subsidie wordt bepaald aan de hand van de 'Leidraad bepaling subsidiabele kosten' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. In die gevallen waarin voorgesteld wordt subsidie te verlenen zijn de in het bestedingsvoorstel genoemde bedragen richtbedragen, soms maximumbedragen op basis van de subsidie verordening.

Na vaststelling van het bestedingsvoorstel, moet de aanvrager zijn plan in de loop van het jaar concretiseren, zodat vóór het eind van het kalenderjaar de subsidiabele kosten kunnen worden vastgesteld en een subsidiebeschikking kan worden verleend. Projecten die in het

bestedingsprogramma zijn opgenomen, worden op volgorde van indiening van uitgewerkte plannen gehonoreerd. Indien het beschikbare budget ontoereikend is, schuiven de laatst geconcretiseerde aanvragen door naar volgend jaar.

Subsidiabel zijn kosten die gemaakt worden voor instandhouding van het monument: cascoherstel en herstel van historisch waardevolle onderdelen. Na voltooiing van de werkzaamheden wordt pas tot uitbetaling overgegaan na verantwoording van de uitgaven door middel van rekeningen en betaalbewijzen.

4. Invulling bestedingsvoorstel 2012

Zoals gebruikelijk is het voorstel in een aantal categorieën onderverdeeld. In het navolgende overzicht worden per categorie de subsidiepercentages, de projecten, de subsidie/financierings bedragen en zonodig een toelichting gegeven.

(RM = rijksmonument; GM = gemeentemonument; BBP = beeldbepalend pand)

5.1 Kerken (alle RM)

Bijdrage van 25% in de subsidiabele kosten in aanvulling op een verkregen 65% subsidie beschikking BROM/BRIM van het rijk. Het betreft een bijdrage in het onderhoud van deze (grote) onrendabele monumenten omdat wij ons mede verantwoordelijk voelen voor de instandhouding van deze voor de stad zo karakteristieke gebouwen. Te volgen rijksbeschikkingen in 2012 betreffen (voor zover reeds ontvangen) de navolgende kerkgebouwen (met daarachter de gemeentelijke bijdrage):

* Martinikerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
* Der Aa-kerk, idem	pm
* Nieuwe Kerk	€ 15.083,-
* Kerk Middelbert	€ 3.023,-
* Oosterkerk, S.S. Rosensteinlaan 22	€ 3.741,-
* Hervormde kerk in Leegkerk	€ 1.828,-
* Lutherse kerk, Haddingestraat, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
* Hoogkerk	€ 2.120,-
* St.Jozefkerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
* Doopsgezinde kerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
* Stefanuskerk Noorddijk	€ 2.959,-
* Kerk Engelbert	€ 1.541,-
* Kerk Dorkwerd, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
* Zuiderkerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
* Synagoge, Folkingestraat, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm

Bijdrage kerken in aanvulling op Brom/Brim totaal: € 30.295,- + PM

NB. De meeste rijksbeschermden kerken stromen dit jaar in de nieuwe rijkssubsidie regeling Brim in met een toezegging over 6 jaren. Er is veel kritiek op de regeling, die op eigenaren over komt als loterij. Omdat er veel te weinig geld beschikbaar is voor de uitvoering van de rijksregeling kregen vele aanvragers vorig jaar een afwijzing en vallen de beschikkingen nu over het algemeen laag uit, met de Nieuwe kerk als uitzondering.

Nu het rijk bovendien heeft besloten het ISV met ingang van 2015 te beëindigen, kunnen we vanaf dat jaar de traditionele toezegging van een gemeentelijke bijdrage als percentage op de rijksregeling niet langer gestand doen. Wij zullen de betrokken eigenaren hiervan op de hoogte stellen.

5.2 Molens (alle RM)

Met ingang van 2007 is de rijksregeling voor molens overgegaan van Brom naar Brim. In het Brim moeten de molens een 6-jaren onderhoudsplan opstellen (60% subsidie met max. bijdrage van € 30.000 over een periode van 6 jaar). Het Brim is voor molens gelukkig iets ruimhartiger dan het Brom, maar overigens is het maximum bedrag dat gesubsidieerd kan worden nog steeds erg laag. U heeft in 2007 besloten de gemeentelijke bijdrage in aanvulling op de rijksbeschikking te continueren. Dit komt neer op maximaal € 20.000 (40% van € 50.000) over een periode van 6 jaar. Gemeentelijke bijdrage per jaar:

* Wilhelmina (Noorderhogebrug)	€	3.334,-
* Jonge Held (richting Leegkerk)	€	3.334,-
* Zuidwendinger (achter Hoogkerk)	€	3.334,-
* Noordermolen (noordoost van Noorddijk)	€	3.334,-
* 't Witte Lam (zuidwest van Zuidwolde)	€	2.743,-

Bijdrage aan de 5 molens in aanvulling op rijksregeling Brim totaal € 16.079,-

NB. Molens ontvangen in de periode 2007 t/m 2012 dus 100% subsidie (60% rijk + 40% gemeente) over in totaal maximaal € 50.000. Hiertoe heeft u in 2007 besloten om tegelijkertijd allerlei oude subsidie toezeggingen aan molens te kunnen beëindigen. Na afloop van de huidige 6-jaren periode, met ingang van volgend jaar dus, willen wij de gemeentelijke bijdrage terugbrengen naar 30%, omdat 100% subsidie tot het verrichten van onnodige werkzaamheden kan leiden. De beëindiging van het ISV na 2014 heeft bovendien tot gevolg dat wij vanaf 2012 geen meerjaren verplichtingen meer op ons kunnen nemen. Wij zullen de betrokken eigenaren van e.e.a. op de hoogte stellen.

5.3 Kanjers (40% subsidie op subsidiabele kosten, al dan niet in vorm Swm-financiering)

Het in 1996 gelanceerde gemeentelijke Kanjerplan is een groot succes geworden. Gedurende de afgelopen 15 jaar zijn ruim 50 grote monumentale gebouwen herbestemd. In het kader van het landelijke thema 'herbestemming' hebben we daarom vorig jaar het boek 'Bestemming bereikt, herstel en herbestemming van 50 monumentale gebouwen in Groningen' uitgebracht. De laatst projecten staan of komen binnenkort in de steigers. De revitalisering van het Oude Groninger Museum is recent voltooid; de Dubbele Loods op het parkeerdek van het CiBoGa-terrein is casco hersteld en wacht op de inbouw van een horeca-functie en met de werkzaamheden ten behoeve van de revitalisering van Watertoren-noord zal dit jaar een begin gemaakt worden.

▪ Watertoren-noord, Noorderbinnensingel 14 (RM)

Na de toezegging van ruim € 1 mln van het rijk is conform het raadsbesluit 'Een toekomst voor Watertoren-noord' dd. 29 september 2010, inmiddels voldaan aan de daarin gestelde voorwaarden om de toren voor € 1,- over te dragen aan het Groninger Monumenten Fonds, met een bijdrage in de onrendabele top van € 1,5 mln. Over de gemeentelijke bijdrage van € 1,5 mln heeft u op 13 april en 10 juni 2010 een besluit genomen. Hiervan komt € 0,5 ten laste van het bestedingsbudget ISV-monumenten. In 2008 heeft u hiervoor reeds € 250.000,- beschikbaar gesteld. In 2010 heeft u een besluit genomen over het restant, maar dit is vanwege ontoereikend budget doorgeschoven naar 2012. Restantbijdrage: € 250.000,-

Reservering bijdrage kanjers totaal ca. € 250.000,-

5.4 Bijzondere gevallen (40% subsidie op subsidiabele kosten, al dan niet als financiering, ofwel in enkele als zodanig benoemde gevallen een eenmalig bedrag)

Bij de volgende projecten (zg. moeilijke gevallen) wordt per project toegelicht waarom er een (extra) financiële steun nodig is.

▪ Martinikerkhof, Prinsenhof (RM)

Dit voor de stad bijzondere gebouw is overgedragen aan het NV Groninger Monumenten Fonds (GMF) met het verzoek er een hoogwaardig hotel-restaurant in onder te brengen. De uitvoering van de werkzaamheden is in volle gang. Het etablissement zal volgens planning deze zomer zijn deuren openen.

De bijdrage aan dit project in de vorm van een laagrentende lening uit het Swm.

Restant storting bij SVn ten behoeve van de verstrekte lening: € 205.447,-

▪ Herstel rieten daken op sinds 2006 als GM (voor)beschermde boerderijen

In het bestedingsprogramma 2007 is de problematiek van de instandhouding van rieten daken op als gemeentelijk monument beschermde boerderijen benoemd. Toen is besloten, instandhouding en herstel hiervan financieel te faciliteren. Reden hiervoor was het feit dat eigenaren min of meer gedwongen worden om deze onrendabele investeringen te doen.

Bijdrage ineens over 40% van de subsidiabele kosten van ingrijpend herstel of het opnieuw aanbrengen van een rietbedekking bij noodzakelijke vernieuwing (gemiddeld eens per 30 a 40 jaar), of bij het nieuw aanbrengen van een rieten dak waar dat gezeten heeft, na verwijdering golfplaten. Inmiddels is bij verschillende boerderijen het rieten dak hersteld (Middelberterweg 32, Wolddijk 95 en Oude Adorperweg 4).

Noorddijkerweg 12, reservering € 25.000,-

Middelberterweg 11, reservering € 20.000,-

▪ Boterdiep 69/1 fabrieksschoorsteen (GM)

De fabrieksschoorsteen van de voormalige vleesconservenfabriek Gerzon achter het Boterdiep is de laatste herinnering aan de industriële bedrijvigheid die hier de afgelopen ruim honderd jaar op grote schaal heeft plaatsgevonden. Stichting 'De Laatste pijp' heeft zich nu over dit cultuur-historische relict ontfermd. De stichting heeft zich ten doel gesteld de schoorsteen in stand te houden, te restaureren en een nieuwe functie te geven. De pijp zal straks als landmark niet alleen symbool staan voor het verdwenen industriële verleden van dit gebied, maar ook voor de ontwikkeling van nieuwe creatieve industrieën. Overdag zichtbaar als fabriekspijp, zal ze zich 's avonds manifesteren als met ledverlichting op afstand bestuurbaar kunstobject. Met de uitvoering van de werkzaamheden is inmiddels een begin gemaakt. Toezegging bijdrage in fondsvorming tbv instandhouding van de (onrendabele) schoorsteen, wegens ontoereikend budget in 2010 en 2011 doorgeschoven naar 2012, eenmalig: € 10.000,-

▪ Gevelpuien Gelkingestraat (GM en BBP)

De Gelkingestraat is in functioneel opzicht al decennia lang het zorgen kind van de Groningse binnenstad. Anderzijds staan er in de straat een groot aantal bouwhistorisch waardevolle panden. Hiervan zijn er recent 7 aangewezen als gemeentelijk monument, naast de 11 rijks- en 4 gemeentelijke monumenten die al eerder beschermd waren. Een projectgroep waarin ook de winkeliers zijn vertegenwoordigd, buigt zich over mogelijkheden om de straat een nieuwe impuls te geven. Een van de voorgestelde maatregelen is een subsidiebijdrage voor herstel en reconstructie van cultuurhistorisch waardevolle winkelpuien bij monumentale panden.

Reservering 40%-bijdrage met maximum van € 10.000,- per pand: 5 panden € 50.000,-

▪ Vereniging van Eigenaren Pythagorascomplex (RM)

In 1994 is het complex aangewezen als rijksmonument. Na een intensieve voorbereiding met bewoners in het gehele complex in 1997 gerestaureerd. Daarbij is gebruik gemaakt van de VvE-situatie van beneden- en bovenwoningen om eigenaren elkaar onderling bij de les te houden. Een vervolg onderdeel van de gesubsidieerde restauratie was de verplichting om mee te doen aan een 15 jarig onderhoudsplan. Dit onderhoudsplan loopt volgend jaar af en individuele eigenaren kunnen nu niet tot een vervolg contract gedwongen worden. Een actieve bewonersvereniging ziet het belang in van het collectief uitvoeren van onderhoud en spant zich in om alle eigenaren zo ver te krijgen om opnieuw een gezamenlijk 15 jarig onderhoudscontract af te sluiten. Zij proberen daartoe een koepel-VvE voor het gehele complex op te richten, want alleen dan kunnen de onwillige eigenaren door een VvE meerderheid tot deelname aan het onderhoudsplan worden gedwongen. Probleem hierbij zijn de notariskosten die gemaakt moeten worden om alle splitsingsactes te herzien. Dit probleem is niet uniek voor het Pythagorascomplex, maar een oplossing hiervoor zou wel voor alle complexmatige bouwblokken in de stad een enorme impuls in het collectief uitvoeren van onderhoud kunnen betekenen. Als pilot willen wij dit initiatief daarom steunen.
Reservering bijdrage in oprichting koepel-VvE, doorgeschoven vanuit vorig jaar € 17.500,-

▪ Martinikerk (RM)

De Martinikerk is de grootste kerk in onze stad. De Stichting Martinikerk Groningen heeft in 2011 een BRIM-subsidieaanvraag bij het rijk ingediend voor een bijdrage aan ca 6 euroton aan onderhoudswerkzaamheden gedurende de komende 6 jaar. Deze aanvraag is door het rijk in zijn geheel afgewezen vanwege onvoldoende budget. Op aanraden van het rijk heeft de Stichting dit jaar een veel bescheidener aanvraag ingediend, waarop het rijk nog niet heeft beslist. Dat neemt niet weg dat er op korte termijn de nodige onderhoudswerkzaamheden moeten worden verricht om grotere schade te voorkomen. In overleg met het bestuur is afgesproken hier voor de meest urgente werkzaamheden een mouw aan te passen in de regeling bijzondere gevallen (40% subsidie). Een en ander moet nog nader uitgewerkt worden.

Reservering maximaal

€ 40.000,-

▪ Een pm-post voor aanschrijvingen

Nu het instrument van aanschrijving in het kader van de Woningwet steeds vaker wordt gebruikt om eigenaren te dwingen hun onroerend goed naar behoren te onderhouden, is er behoefte aan een budget om in geval het een monumentenpand betreft, te kunnen voorkomen dat bij een gedwongen “sober en doelmatig herstel” de cultuurhistorische waardevolle onderdelen het kind van de rekening worden.

PM

Reservering bijdrage ‘bijzonder-gevallen’ totaal ca:

€ 367.947,- + PM

5.5 Beter verbeteren (40% subsidie met max. van € 5000,- per eenheid)

De “Beter verbeteren-regeling” biedt eigenaren de mogelijkheid historisch waardevolle onderdelen van hun onroerend goed (glas in lood, roedenverdeling, dakkapellen, balkons, hekwerven, natuursteenwerk, kleurreconstructie, enz.) met behulp van een kleine subsidie zorgvuldig te herstellen. De regeling vormt voor velen (ook bij naoorlogse monumenten) een stimulans om af te zien van een goedkopere (verminkende) aanpak met bijvoorbeeld kunststof, trespas, en dergelijk materialen. De regeling is in de praktijk een succes. Enerzijds omdat hiermee vermindering van cultuurhistorische waarden kan worden voorkomen, anderzijds omdat de regeling flexibel kan worden ingezet (stelpost in het programma met

verantwoording aan het eind van het jaar). Hierdoor functioneert de regeling behalve als oliespuit ook af en toe ook als brandblusser en/of EHBO-doos.

Bijdrage maximaal € 5000 per pand. Reservering: € 50.000,-

Een bijzonder project in deze betreft een aantal vlak na de Tweede Wereldoorlog gebouwde zogenaamde Duplex-woningen. Het betreft 4 blokjes van 2 boven- en 2 benedenwoningen, die in 2004 zijn aangewezen als gemeentelijk monument. De corporatie heeft zich aanvankelijk tegen de aanwijzing verzet, maar is nu toch bereid me te werken aan een herstel en samenvoeg-plan. De panden staan in de P. Waijerstraat, op één rij met 3 blokjes zo genaamde 1000 woningen-plan woningen, waardoor het geheel, cultuurhistorisch gezien, meer waard is dan de som der delen. In afwachting van definitieve plannen, reservering: € 50.000,-

Reservering 'beter-verbeteren' totaal € 100.000,-

5.6 Inwinnen externe adviezen

Bij de Rijksdienst was vroeger deskundigheid op velerlei gebied aanwezig op het gebied van de techniek van het restaureren, van bijvoorbeeld natuursteen, zoutuitslag, pigmentonderzoek, conserveringsmethoden, enz. De veranderende opstelling van het rijk heeft ertoe geleid dat van deze technologische kennis, voor zover nog aanwezig, door gemeenten steeds minder gebruik kan worden gemaakt. Dit probleem lossen we op door onze eigen kennis op dergelijke gebieden waar mogelijk te vergroten. soms moet deskundigheid hiervoor echter worden ingehuurd. Omdat deze kennis niet altijd direct in het belang van de opdrachtgever is (kan bijvoorbeeld ook als contra-expertise nodig zijn), kunnen deze kosten vaak niet bij de opdrachtgever worden neergelegd. kosten: PM

Kosten onderzoek naar kleurige afwerking 5 monumenten a max. € 2000,- € 10.000,-

5.7 Planmatig onderhoud

Met de vaststelling van de monumentennota "Van ethiek naar strategie" heeft uw raad besloten te onderzoeken in hoeverre en op welke wijze de onderhoudsbereidheid bij eigenaren van monumenten vergroot kan worden. Daarbij werd gedacht aan meerjaren onderhoudsplannen en natuurlijk de vraag hoe eigenaren gestimuleerd kunnen worden hiervan gebruik te maken. Stimulering van het afsluiten van een 15 jaren onderhoudscontract vindt plaats door eenmalig een premie van € 2.500,- in het betreffende onderhoudsfonds te storten. Voor dit bedrag per eenheid, 'verzekert' de gemeente zich 15 jaar lang van goed onderhoud van het betreffende monument. De voordelen zijn duidelijk: de gemeente heeft daarmee geen omkijken meer naar het onderhoud van deze vanwege het grote aantal verschillende eigenaren lastig te onderhouden monumenten en daarnaast voorkomt het meerjaren onderhoudscontract het ontstaan van achterstallig onderhoud (met als gevolg kostbare restauraties op termijn). Hoewel wij de afgelopen jaren hebben moeten constateren dat de bereidheid van eigenaren om een dergelijk contract af te sluiten niet groot is, hebben Verenigingen Van Eigenaren (VvE) van in 2004 aangewezen na-oorlogse complexen hiervoor toch belangstelling getoond. Inmiddels hebben de VvE's van de flat op de hoek van de Ossenmarkt en de Nieuwe Boteringestraat (16 eenheden), de Westerflat aan de Friese straatweg (50 eenheden) en Gorechtflat, Gorechtkade/Linaeusplein (30 eenheden) een 15-jaren onderhoudscontract afgesloten. Dit jaar zijn hiervoor nog geen aanvragen ingediend. PM

5.8 Uitvoering te verstrekken onderhoudsleningen uit Stimuleringsfonds wonen & monumenten

De laagrentende onderhoudslening voor gemeentelijke monumenten is sinds vorig jaar beschikbaar en inmiddels zijn er 5 leningen met een totale waarde van ruim € 250.000 verstrekt. Daarnaast zijn nog enkele aanvragen in behandeling. De leningfaciliteit is daarmee een succes. Om de lening voldoende aantrekkelijk te maken heeft u besloten dat alle bijkomende kosten voor rekening van de gemeente komen. Dit zijn de kosten van de bank (SVn) en die van de Monumentenwacht. Per af te sluiten (groot) onderhoudslening van ca € 25.000,- zijn deze kosten ca € 3500,-, bij een onderhoudslening van 1 a 2 euroton bedragen zij ca € 10.000,-. Voor dit bedrag inspecteert de Monumentenwacht het pand gedurende de gehele looptijd van de lening. De gemeentelijke bijdrage van ca 10% van de onderhoudskosten kan gezien worden als een subsidie op zorgvuldig onderhoud, vergelijkbaar met de fiscale aftrek bij van rijkswege beschermde monumenten. In verhouding tot het traditionele subsidiëren zijn het kleine bedragen, die in principe hetzelfde effect moeten opleveren. Stelpost kosten onderhoudslening GM uit Swm: € 50.000,-

5.9 Promotieel

- Organisatiekosten 26e Open Monumenten Dag (8 september)	€ 25.000,-
- Bijdrage aan 'Hervonden Stad', i.s.m. de stichting Monument en Materiaal uit te geven jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie	€ 15.000,-
- Stadsmonumentenborden, 3 stuks (tekst, ontwerp en realisatie)	€ 3.000,-
- Ontvangst Federatie Grote Monumentengemeenten 20 april	€ 2.000,-
- Bijdrage aan boek over het 125 jarig bestaan van de St. Jozefkerk	€ 2.000,-
- Bijdrage boek over Stadsarchitect Wilhelm en het Groninger schooltype	€ 3.000,-
- Bijdrage aan publicatie over het Hinckaertshuis	€ 2.000,-
- Bijdrage aan publicatie over architect Egbert Reitsma	€ 1.500,-
- Promotieel, onvoorzien	€ 1.500,-

Promotieel totaal € 55.000,-

5.10 Jaarlijkse bijdragen aan stichtingen en instellingen

▪ Stichting Oude Groninger Kerken	€ 318,-
▪ Stichting Groninger Landschap	€ 771,-
▪ Provinciale Groningse Oudheidkundige Commissie	€ 908,-
▪ Molenstichting Hunsingo	€ 182,-
▪ Vereniging Hendrick de Keyser	€ 45,-
▪ Stichting Industrieel Erfgoed Noord-Nederland	€ 75,-
▪ Nederlandse Watertoren Stichting	€ 45,-

Jaarlijkse bijdragen aan stichtingen en instellingen, totaal € 2.344,-

5.11 Inventarisatie, onderzoek en documentatie

▪ Cultuur Waarden Kaart (CWK)

De afgelopen decennia waren archeologie en bouwhistorie vooral gericht op 'verantwoord opruimen', d.w.z. door onderzoek- en documentatiewerkzaamheden uit te voeren bij de dagelijkse vernietiging van het bouw- en bodemarchief als gevolg van grondwerkzaamheden en bouw- en verbouwactiviteiten. Grote delen (binnen de gemeente ca 50%) hiervan, zijn

inmiddels al dan niet verantwoord opgeruimd. Belangrijk is dat veel actiever zou moeten worden bewaard door middel van bescherming. Dit om de doodeenvoudige reden dat anders binnen enkele generaties deze ongeschreven archieven geheel zijn verdwenen. Daarom heeft uw raad in januari 2002 besloten tot een aanvullend inventariserend en waarderend onderzoek van cultuurhistorisch waardevolle elementen. Dit heeft gedurende de afgelopen jaren grotendeels plaatsgevonden en uiteindelijk geleid tot de aanwijzing van bijna 350 gebouwen, complexen en percelen binnen de gemeente grenzen als gemeentelijk monument. In het vervolg daarop wordt gewerkt aan een zo goed mogelijke digitale ontsluiting van alle cultuurhistorische gegevens door middel van een interactieve Cultuur Waarden Kaart (CWK). De CWK is inmiddels raadpleegbaar op internet, zie www.Groningen.nl/monumenten. Naast de aangewezen monumenten bestaat er een veelvoud van cultuurhistorisch waardevolle relictten die met hun inhoudelijke en administratieve gegevens in de CWK moeten worden ondergebracht. Enerzijds ten behoeve van ontsluiting voor architecten, makelaars, eigenaren en geïnteresseerde burgers. Anderzijds gemeentelijk intern, ondermeer ten behoeve van stedenbouwkundige plannen en bestemmingsplannen. Voor de archeologie betekent dit bijvoorbeeld de invoer en het tekenen van meer dan duizend vindplaatsen. Voor de bovengrond gaat het om nog veel meer relictten. Eenmaal digital beschikbaar zijn de gegevens enerzijds goed locatiegebonden gearhiveerd en anderzijds voor iedereen raadpleegbaar en in te zetten ten behoeve van planvorming en plantontwikkeling in de ruimtelijke ordening door overheden, bedrijfsleven en burgerij.

Reservering tbv automatisering en digitalisering (inhuur medewerker) € 50.000,-

▪ Bouwhistorisch onderzoek

Het gebouwde archief is het bovengrondse complement van het bodemarchief. Eigenlijk is de scheiding hiertussen ter hoogte van het maaiveld een willekeurige, immers oude gebouwen staan met hun fundamenten in de grond en archeologen zijn vooral op zoek naar een beeld van wat ooit boven de grond stond. Voor het gebouwde archief geldt bij verbouw en nieuwbouw meestal dezelfde onvermijdelijke destructie van unieke gegevens als bij het bodemarchief.

Sinds 2000 voeren wij bouwhistorisch onderzoek uit en worden bij restauraties en verbouwingen de te verstoren delen zo goed mogelijk onderzocht en gedocumenteerd. Doel hiervan is enerzijds de kwaliteit van de planvorming en de realisatie van restauraties te verhogen en anderzijds (vergelijkbaar met de archeologie) te documenteren hetgeen vernietigd wordt. Jaarlijks worden 25 a 30 restauratie- en verbouwprojecten bouwhistorisch begeleid. De resultaten hiervan worden gepubliceerd in 'Hervonden Stad', jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie in de gemeente Groningen.

Daarnaast loopt sinds 2002 het project 'bouwhistorische verkenningen binnenstad', een groot systematische onderzoek naar gebouwen met (uiterlijke) kenmerken van vóór 1850. Het onderzoek heeft een schat aan informatie opgeleverd over tot nu toe onbekende middeleeuwse, 17^e en 18^e eeuwse bebouwing. De uitkomst heeft geleid tot de aanwijzing van ruim 150 oude casco's als gemeentelijk monument. De bouwhistorische informatie is in rapportvorm per pand beschikbaar en te downloaden vanuit de CWK. De informatie is onmisbaar gebleken voor zorgvuldige planvorming en de beoordeling van verbouwplannen. Ruim tweederde van de in totaal ca 1300 panden ouder dan 1850 is inmiddels bouwhistorisch verkend.

Reservering ten behoeve van bouwhistorisch onderzoek. € 50.000,-

Inventarisatie, onderzoek, documentatie en beschrijving, totaal € 100.000,-

Storting in Revolverend Fonds

De beschikbare middelen voor monumenten in het Stimuleringsfonds wonen en monumenten (Swm) zijn sterk terug gelopen door de verstrekking van een lening ten behoeve van de revitalisering van het Prinsenhof (die noodzakelijk werd door het wegvallen van een aanvankelijk toegezegde rijkssubsidie). Als gevolg hiervan zullen er op afzienbare termijn geen laagrentende leningen voor onderhoud van gemeentelijke monumenten meer kunnen worden verstrekt. Dit is geen goed signaal op het moment dat eigenaren hier eerst enthousiast voor zijn gemaakt en de 'loop er net goed in komt'. Indien mogelijk, is het daarom belangrijk resterend budget uit dit programma ISV-monumenten te storten in het Swm: PM

5.13 Onvoorzien € 25.000,-

5.14 Samenvatting kostenposten bestedingsvoorstel 2012

Bijdrage kerken totaal maximaal:	€	30.295,- + PM
Bijdrage 5 molens binnen de gemeentegrenzen totaal maximaal	€	16.079,-
Reservering bijdrage gemeentelijke kanjers totaal ca.	€	250.000,-
Reservering bijdrage 'bijzonder-gevallen' totaal ca:	€	367.947,- + PM
Reservering bijdrage 'Beter verbeteren'	€	100.000,-
Reservering kosten inwinnen externe adviezen	€	10.000,- + PM
Reservering kosten planmatig onderhoud	€	PM
Stelpost kosten onderhoudslening GM uit Swm	€	50.000,-
Kosten promotionele activiteiten totaal maximaal	€	55.000,-
Jaarlijkse bijdragen aan stichtingen en instellingen, totaal	€	2.344,-
Kosten inventarisatie, onderzoek en documentatie	€	100.000,-
Storting in Stimuleringsfonds wonen & monumenten	€	PM
Onvoorzien algemeen	€	25.000,-
Totaal	€	1.006.665,- + PM

Bestedingsvoorstel budget Monumenten 2012 totaal € 1.006.665,- + PM

NB. Het beschikbare budget bedraagt € 550.000,-. In de loop van het jaar zal blijken welke delen van het totale programma gerealiseerd kunnen worden, daarbij geldt: 'wie het eerst komt, het eerst maalt'. Bij ontoereikend budget schuiven de laatst geconcretiseerde plannen/projecten door naar volgend jaar.

BIJLAGE 2.

Restant aangegane verplichtingen

M0856	Goeman Borgesiuslaan 157	15220	€ 3.200,00
M0963	Pastorie Dorkwerd	15220	€ 28.327,00
Totaal			€ 31.527,00

Uitgaven 2011

			Geraamde kst.	Realisatie kst. -/ opbr.	Verplichtingen	Restant
M0101	Bouwhistorisch Onderzoek	850005870001	€ 50.000,00	€ 25.474,89		€ 24.525,11
M0102	Architect.Sted.Bouw. Onderz	850005870004				€ -
M0103	Cultuur Waarden Kaart (CWK)	850005870005	€ 50.000,00			€ 50.000,00
M1104	Martinikerk	850005870006		€ 2.950,00		€ 2.950,00
M1105	Der Aa-kerk	850005870007	€ 1.650,00	€ 1.659,00		€ 9,00
M1106	Nieuwe Kerk	850005870008	€ 4.313,00			€ 4.313,00
M1107	Kerk Middelbert	850005870009	€ 3.164,00	€ 139,00		€ 3.025,00
M1108	Oosterkerk, S.S. Rosensteinlaan 22	850005870010	€ 3.741,00			€ 3.741,00
M1109	Hervormde kerk Leegkerk	850005870011	€ 4.254,00	€ 2.423,00		€ 1.831,00
M1110	Lutherse kerk, Haddingestraat	850005870012		€ 3.790,00		€ 3.790,00
M1111	Hoogkerk	850005870013		€ 2.120,00		€ 2.120,00
M1112	Stefanuskerk Noorddijk	850005870014	€ 2.961,00			€ 2.961,00
M1113	Kerk Engelbert	850005870015	€ 1.540,00			€ 1.540,00
M1114	Synagoge, Folkingestraat	850005870016	€ 1.425,00	€ 1.423,00		€ 2,00
M1115	Wilhelmina (Noorderhogebrug)	850005870017	€ 3.333,00	€ 3.333,00		€ -
M1116	Jonge Held (richting Leegkerk)	850005870018	€ 3.333,00	€ 3.333,00		€ -
M1117	Zuidwendinger (achter Hoogkerk)	850005870019	€ 3.333,00	€ 3.333,00		€ -
M1118	Noordermolen (noordoost van Noorddijk)	850005870020	€ 3.333,00	€ 3.333,00		€ -
M1119	t Witte Lam (zuidwest van Zuidwolde)	850005870021	€ 2.743,00	€ 2.742,00		€ 1,00
M1120	Stichting Oude Groninger Kerken	850005870022	€ 318,00	€ 318,00		€ -
M1121	Stichting Groninger Landschap	850005870023	€ 771,00	€ 771,00		€ -
M1122	Provinciale Groningse Oudheidkundige Commissie	850005870024	€ 908,00	€ 908,00		€ -
M1123	Molensichting Hunsingo	850005870025	€ 182,00	€ 182,00		€ -
M1124	Vereniging Hendrick de Keyser	850005870026	€ 45,00	€ 45,00		€ -
M1125	Stichting Industrieel Erfgoed Noord-Nederland	850005870027	€ 45,00	€ 75,00		€ 30,00
M1126	Nederlandse Watertoren Stichting	850005870028	€ 45,00	€ 45,00		€ -
M1130	Technische adviezen monumenten	850005870022		€ 1.452,50		€ 1.452,50
M1131	Kosten onderzoek naar kleurige afwerking 5 monumenten	850005870029	€ 10.000,00	€ 1.100,00		€ 8.900,00
M1132	Planmatig onderhoud	850005870030				€ -
M1133	Stelpost kosten onderhoudslening GM uit Swm	850005870031	€ 50.000,00	€ 975,00		€ 49.025,00
M1142	Organisatiekosten 25e Open Monumenten Dag	850005870032	€ 25.000,00	€ 9.049,19		€ 15.950,81
M1143	Bijdrage Hervonden Stad	850005870033	€ 15.000,00	€ 18.456,52		€ 3.456,52
M1144	Stadsmonumentenborden	850005870034	€ 5.000,00			€ 5.000,00
M1145	Bijdrage orgelmonografie orgel Aa-kerk	850005870035	€ 10.000,00		€ 10.000,00	€ -
M1046	Bijdrage uit te geven boek over kanjerplan en herbestemming	850005870036	€ 25.000,00	€ 37.952,73		€ 12.952,73
M1149	Onvoorziën algemeen	850005870033	€ 25.000,00	€ 1.230,39		€ 23.769,61
M1152	Bloemensingel 10, voormalig chemisch laboratorium RUG	850005870037	€ 54.430,00	€ 54.430,00		€ -
M1153	Praediniuslingel 59, Oude Groninger Museum	850005870038	€ 90.000,00	€ 90.000,00		€ -
M1154	Watertoren-noord, Noorderbinnensingel 14	850005870039	€ 250.000,00			€ 250.000,00
M1155	Martinikerhof, Prinsenhof	850005870040	€ 450.000,00		€ 243.180,78	€ 206.819,22
M1156	Herstel rieten daken op (voor)beschermde boerderijen	850005870041	€ 0,00			€ -
M1157	Boterdiep 69/1 fabrieksschoorsteen	850005870042	€ 10.000,00			€ 10.000,00
M1158	Aa-toren, luidklokken	850005870043	€ 5.000,00			€ 5.000,00
M1159	Uurwerk kerktoren Moesstraat	850005870044	€ 2.500,00	€ 2.500,00		€ -
M1160	Gevelpuien Gelkingestraat	850005870045	€ 50.000,00			€ 50.000,00
M1161	VvE Pythagorascomplex	850005870046	€ 17.500,00			€ 17.500,00
M1162	PM-post voor aanschrijvingen	850005870047	€ 0,00			€ -
M1170	Reservering algemeen	850005870048	€ 50.000,00	€ 10.776,00	€ 8.495,00	€ 39.224,00
M1171	Reservering project complex Bandoengstraat	850005870049	€ 100.000,00			€ 100.000,00
	Bijdrage ISV 2011	850005870050		€ 2.005,00		€ 2.005,00
Totaal			€ 1.385.867,00	€ 288.324,22	€ 281.675,78	€ 844.362,00

BUDGET MONUMENTEN 2011 ISV-III BDU	€ 550.000,00
ISV/SVF WIJKVERNIEUWING	€ -
TOTAAL BESCHIKBAAR BUDGET 2011	€ 550.000,00

Totaal uitgaven monumenten 2011	€ 550.000,00
---------------------------------	--------------